

**Stichting Duin- en Bollenstreek
'Hou het Bloeiend'**

**Postbus 185
2160 AB Lisse
E-mail: info@houhetbloeiend.nl
Telefoon: (071) 525 05 48**

Compensatiemogelijkheden Bloembollenareaal Duin- en Bollenstreek

Aanleiding

In de concept-rapportage Gebiedsuitwerking Haarlemmermeer-Bollenstreek (14 maart 2006) wordt gesteld dat het mogelijk is in de Bollenstreek na 2010 nog 3.300 woningen op uitleglocaties te bouwen, mits de bollengrond die daardoor verloren gaat, gecompenseerd kan worden. In het rapport worden als bouwlocaties genoemd: Zanderijen Hillegom (1500), Bronsgeest Noordwijk (600), 's Gravendamseweg Noordwijkerhout (600), intensivering Offensief van Teylingen (500) en Nieuwe Landgoederen (100).

In hoofdstuk 10 van het rapport wordt gesteld dat in de streek maximaal 225 hectare bollengrond kan worden teruggewonnen: enerzijds door 50 hectare verspreid liggend gespecialiseerd glas te verplaatsen en anderzijds door maximaal 175 hectare grasland om te zetten naar bollengrond.

Advies over de haalbaarheid van compensatie op graslanden

Op 27 maart 2006 zijn deze aannames over de vervangbaarheid van bollengronden en de haalbaarheid van compensatie van bollengronden op graslanden voorgelegd aan een groep vooraanstaande deskundigen op het gebied van bollenteelt (m.n. de hyacintenteelt), bestaande uit:

- L. van Haaster: bloembollenkweker-exporteur, oud-directeur H.M. van Haaster en Zonen b.v. Hillegom; oud-vice-voorzitter Bestuur Rabobank Hillegom-Bennebroek, lid Raad van Advies Stichting Hou het Bloeiend.
- W. van Haaster, bloembollenkweker; mede-directeur Wed. A. van Haaster, Noordwijkerhout, tevens lid van de Raad van Commissarissen Rabobank Bollenstreek
- M. Zandwijk: bloembollenkweker te Noordwijk, bestuurslid Kring Bollenstreek van LTO Noord, Kon. Alg. Vereeniging van Bloembollencultuur en Stichting Hou het Bloeiend.
- J. Matze, bloembollenkweker A.A. Matze b.v. Voorhout.
- H. van der Geest, Gebr. Van der Geest te Hillegom: gespecialiseerd in grondverzet, cultuurtechniek en bodemverbetering in de Duin- en Bollenstreek.
- J.Th.M. Zwetsloot: oud-directeur bloembollenveiling Hobaho, voorzitter Raad van Advies Stichting Hou het Bloeiend.

NB: De firma's Van Haaster en Matze behoren tot de grote bloembollenkwekers, met als hoofdactiviteit de hyacintenteelt. In totaal hebben zij circa 250 hectare bollengrond in eigendom en vaste huur, voornamelijk in Hillegom, Lisse, De Zilk, Noordwijkerhout, Voorhout en Vogelenzang. Hun deskundigheid is dus afkomstig van bijna 10% van het minimaal benodigde totale bloembollenareaal in de Duin- en Bollenstreek.

De Fa. Geb. Van der Geest te Hillegom heeft grondige kennis van de grondsoorten en grondkwaliteiten in de Duin- en Bollenstreek en daarbuiten en is uit praktische ervaring bekend met de mogelijkheden én onmogelijkheden van het omzanden van grasland.

Belang van de hyacintenteelt voor de Bollenstreek

Tulpen en narcissen kunnen elders in de wereld geteeld worden, voor hyacinten geldt dat niet. Er is van alles geprobeerd om dit gewas ook elders te telen, maar gebleken is dat kwaliteitshyacinten het best groeien in de Duin- en Bollenstreek. Daar liggen de eersteklas bollengronden, daar zijn ook de klimatologische omstandigheden en de waterhuishouding het best. Hyacintenkwekers bezitten en betelen over het algemeen deze beste gronden. Bij de grote rendabele bloembollenbedrijven speelt het probleem van de bedrijfsopvolging

meestal niet, omdat een rendabel bedrijf interessant is voor opvolging. De volgende generatie is bovendien vaak beter geschoold.

Het zijn veelal de kleinere gemengde bedrijven die overwegen om te stoppen. Zij behalen onvoldoende rendement en kunnen vooral daardoor geen opvolging vinden. Naar verwachting zal de helft van deze kleine kwekers binnen nu en 15 jaar hun bedrijf verkopen. Vrijkomende goede percelen worden direct door bovengenoemde bedrijven opgekocht, zelfs nog voordat hiermee geadverteerd wordt. Door toevoeging van deze gronden kunnen die bedrijven de noodzakelijke schaalvergroting en vruchtwisseling realiseren. Daardoor zullen zij ook in de toekomst vitaal en rendabel blijven.

Hyacintenteelt is de economische kurk

Voor een goed renderende teelt, gecombineerd met het broeien van (snij)hyacinten is circa 20 hectare areaal voldoende, maar voor de hyacintentelers die uitsluitend in de volle grond telen is een minimum van 20 tot 30 hectare per bedrijf noodzakelijk. De verwachting is dat dit nog zal doorstijgen tot 35-40 hectare per bedrijf.

De hyacintenteelt is kortom de economische kurk waarop de bollenteelt drijft. Zonder de hyacintenteelt zou het in de Duin- en Bollenstreek gedaan zijn met de bollensector als geheel. Daarom moet voor het behoud van de Bollenstreek uitgegaan worden van het behoud van die bollengronden die voor de teelt van hyacinten bij uitstek geschikt zijn of daarvoor geschikt te maken zijn.

Maar niet alleen voor de producent, ook voor de bloembollenhandelaar is de hyacint een kernproduct: door de vele toepassingsmogelijkheden in tuin en interieur, door het brede kleurenpalet en door de specifieke geur is dit product een “unique selling point”. Wat de hyacint is voor de bollenhandelaar, is de champagne of de bourgogne voor de wijnhandelaar: hij kan niet zonder!

Niet alle bollengrond is hyacintengrond

Binnen het bollenteeltareaal zijn er grote verschillen in kwaliteit tussen hyacintengrond en bollengrond waar andere gewassen op kunnen groeien. Alleen de beste zandgrond is geschikt voor de teelt van hyacintebollen met exportkwaliteit. Op de kwalitatief mindere zandgronden en op een deel van die bollengronden die ontstaan zijn na omzanden of omspuiten van grasland, is wel bollenteelt mogelijk, maar deze gronden zijn niet of minder geschikt voor hyacinten. Toch worden deze percelen wegens gebrek aan voldoende goed land soms beteeld, echter met een veel minder resultaat.

Voor bollenkwekers die zich concentreren op de bollenteelt in de volle grond en die niet afhankelijk willen zijn van ondersteunende teelt onder glas, is alleen de teelt van hyacinten echt rendabel. Bij een goede hyacintenoogst wordt door deze kwekers voldoende verdiend om in de andere jaren op deze percelen te kunnen volstaan met de teelt van tulpen en narcissen, vaste planten en dahlia's, bij wijze van vruchtwisseling.

Terecht wordt in het rapport geconstateerd dat hyacinten tegenwoordig slechts eens per 5 jaar op hetzelfde stuk grond geteeld kunnen worden vanwege de beperkingen in het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Door bemesting met ruige mest is een schema van vijf jaar haalbaar, maar de huidige mestwetgeving legt eveneens beperkingen op, waardoor een vruchtwisselingsperiode van 5 tot 6 jaar realistischer is. Het bruto minimumareaal van 2700 hectare mag dus zeker niet verder verminderd worden en vanwege de vruchtwisseling in de hyacintenteelt is het zaak dat dit areaal zoveel mogelijk bestaat uit eersteklas bollengrond.

Waarom moet goede hyacintengrond voldoen?

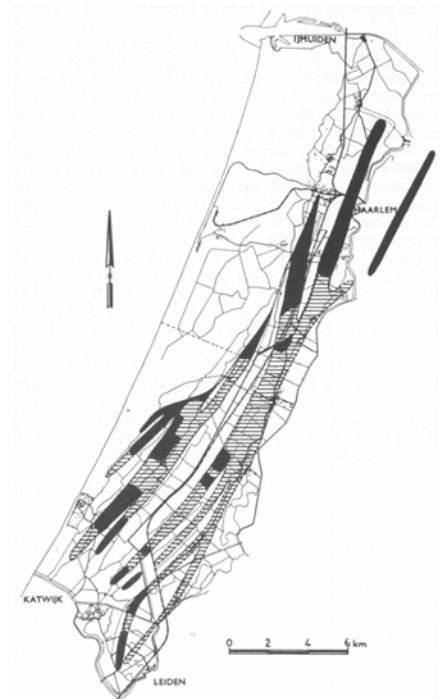
Eersteklas bollengrond die geschikt is voor de hyacintenteelt moet voldoen aan de volgende eisen:

- kalkhoudende zandgrond met een grofkorrelige structuur (minimaal 180 Mu, liefst 200 Mu)
- een homogene, grofkorrelige zandlaag van enkele meters diep, waardoor een optimale capillaire werking plaatsvindt: in het najaar wordt hierdoor het overtollig regenwater snel afgevoerd en in het voorjaar geven deze gronden goed water op (Hyacinten kunnen i.v.m. ziektegevoeligheid niet beregend worden).

- een goede waterhuishouding
- voldoende kavelgrootte voor een rendabele bedrijfsvoering;
- de grond moet zo min mogelijk vatbaar zijn voor plantenziektes als pythium.

Waar is deze goede hyacintengrond te vinden?

Dit soort eerste klas teeltgrond voor hyacinten is te vinden op de oude geestgronden, d.w.z. de afgezande gedeelten van de in noord-zuid richting lopende strandwallen. Er lopen meerdere van deze binnenduinruggen in de Bollenstreek: o.a. van Vogelenzang via Noordwijkerhout naar Noordwijk en van Bennebroek via Hillegom, Lisse en Sassenheim naar Warmond (zie kaartje). Deze geestgronden hebben de juiste samenstelling en blijven ook het langst vrij van plantenziektes. Bovendien hebben deze gronden een veel beter vermogen om daarvan te herstellen dan omgezaand grasland. Dergelijke eerste klas bollengronden in de Duin- en Bollenstreek worden allang al benut voor de bollenteelt.

Omzanden van grasland tot bollengrond

Ook de graslanden waar onder het veen een geschikte zandlaag zit (de strandvlaktes) zijn in de laatste decennia reeds als bollengrond in cultuur gebracht door omzanden of omspuiten. De weinige graslanden die mogelijk nog geschikt hyacintenland kunnen opleveren, zullen we hard nodig hebben als compensatie voor de bollengronden die verloren gaan door de intensiveringsplannen in het kader van het Offensief van Teylingen.

Woningbouwlocaties in de Gebiedsuitwerking

In de Gebiedsuitwerking worden drie grotere bouwlocaties genoemd:

- De **Zanderij in Hillegom**, tussen de Wilhelminalaan en Stationsweg: dit is 35 ha eerste klas bollengrond, die uitstekend geschikt is voor hyacinten. Dit geldt evenzeer voor de zanderij direct ten noorden daarvan, tussen de Stationsweg en de Pastoorslaan (25-30 ha). Om de bouw van 1500 woningen ten oosten van station Hillegom mogelijk te maken, zal eerste kwaliteit hyacintengrond moeten worden opgeofferd.
- Ook de **Bronsgest in Noordwijk** (25 ha) is kwalitatief geschikt voor de hyacintenteelt. De waterhuishouding is daar momenteel niet optimaal, maar is eenvoudig en snel weer te verbeteren.

Hiermee gaat in totaal dus circa 90 hectare uitstekende hyacintengrond verloren! En hierbij komt dan nog de 135 hectare, waarop andere bouwlocaties gepland zijn.

Rondom een eventueel nieuw te bouwen station in **Noordwijkerhout** is de grond over het algemeen kwalitatief gezien minder geschikt voor hyacintenteelt; wel voor bollenteelt.

Rapport 'Bollen, gras en glas'

De keuzes in de Gebiedsuitwerking zijn tot stand gekomen op basis van onderzoek door de Grontmij (concept-rapport "Bollen, gras en glas in de Bollenstreek", feb. 2006). Daarin wordt in hoofdstuk 3.2.4 op de vraag of op grasland compensatie voor bollengrond te vinden is, de volgende conclusie getrokken: "Fysiek gezien zijn vrijwel alle in de bollenstreek voor veehouderij gebruikte gronden geschikt voor omzetting naar bollengrond, mits ze mogen worden omgezaand."

In het rapport wordt bovengenoemde conclusie echter, voor zover ons bekend, niet onderbouwd. De mogelijkheden voor omzanden worden alleen vanuit planologisch oogpunt bekeken en niet vanuit bodemkundig en teelttechnisch oogpunt, dus of er ook een goed product geteeld kan worden!

Men neemt grosso modo aan dat er van de 175 hectare gevonden grasland zonder probleem goede hyacintengrond te maken is. **Wij zijn van mening dat de aangewezen graslanden niet of nauwelijks geschikt te maken zijn als goede hyacintengrond, omdat**

over het algemeen onvoldoende en te fijn zand aanwezig is. Vele onderzoeken en grondanalyses hebben dit reeds aangetoond.

Onvoldoende compensatiegrond beschikbaar

Daarbij komt dat niet alleen compensatie nodig is van de 225 hectare die genoemd is in de Gebiedsuitwerking. Ook door andere besluiten gaan de komende jaren bollenteeltgebieden verloren die tot de Bollenstreek gerekend mogen worden.

- In de Offensief-locaties zal door de aanleg van bedrijventerreinen, woningbouw, wegen, water, natuur en recreatiegebieden meer bollengronden verdwijnen dan is voorzien. Om een voorbeeld te geven: in de module Delfweg vervalt bijvoorbeeld niet alleen bollengrond door uitbreiding van het bedrijventerrein en de bouw van 17 woningen (16 ha), maar ook door de aanleg van een golfbaan nabij de voormalige vuilnisbelt (28 ha). In totaal is hiermee dus 44 hectare bollengrond gemoeid.

- In Vogelenzang (gebied de Bulb) zal ten westen van de Leidsevaart door de aanleg van een golfbaan (27 ha) en natuuraanleg (18 ha) in totaal 45 hectare bollengrond verdwijnen. Ook deze grond moet in de regio worden gecompenseerd.

- Tenslotte verdwijnen door het besluit om woningbouw in Hoofddorp-West toe te staan, ook bollengronden bij Zwaanshoek en Cruquius. Dit gebied behoort formeel niet tot de Bollenstreek, maar de kwekers zijn wel aan de Bollenstreek gebonden en zullen daar compensatie zoeken.

Andere probleemfactoren van compensatie

Bij de zoektocht naar geschikte graslanden die omgezaaid kunnen worden, zal ook het gewasbeschermingsbeleid en het mestbeleid scherp in de gaten moeten worden gehouden. Door doormenging van de naar bovengehaalde zandlaag met humus is het mogelijk de grond zodanig te verrijken dat hierop bollenteelt mogelijk is, maar het duurt 10-15 jaar voordat op deze nieuwe bollengrond een rendabel product te oogsten is. Met het gebruik van ruige mest is dit proces te versnellen, maar dat is binnen de huidige mestwetgeving niet toegestaan.

In principe is het mogelijk graslanden geheel af te graven en er een pakket van zeezand op te brengen. Dat zal dan echter een zandpakket van minimaal 1 meter dik moeten zijn. Dat is een dure oplossing, die op den duur bovendien problemen geeft als de onderliggende veenlaag inklinkt, met alle gevolgen van dien.

Conclusies

Al met al kan het volgende worden geconcludeerd:

- a. twee van de drie gebieden die in de Gebiedsuitwerking zijn aangewezen voor verstedelijking, liggen op de strandwallen en bevatten de beste kwaliteit bollengrond, die bij uitstek geschikt is voor de hyacintenteelt. Hierbij gaat het om de zanderijgebieden in het westen van Hillegom en in de Bronsgeest in Noordwijk. **Uit agrarisch en economisch oogpunt zouden juist deze bollenteeltgebieden niet prijsgegeven mogen worden.**
- b. Ter compensatie van bollengronden zijn binnen de Duin- en Bollenstreek zowel kwalitatief als kwantitatief onvoldoende graslanden beschikbaar, die geschikt te maken zijn voor de hyacintenteelt. **Daarmee kan onmogelijk 175 hectare bollengrond van hyacintenkwiteit vervangen worden.** Met betrekking tot de 50 ha gespecialiseerd glas ontbreekt ons de informatie of hier geschikte hyacintengrond van te maken is.
- c. Als de vestiging van woningbouw of andere stedelijke functies op bollengrond onvermijdelijk is, moet **niet gekozen worden voor bebouwing van eersteklas hyacintengrond op de strandwallen, maar eerder voor de nog aanwezige graslanden of voor de bollengronden van mindere kwaliteit.** Het noemen van locaties in dit rapport lijkt ons in verband met mogelijke ongewenste grondspeculaties echter niet verstandig.